

16.4.2026

VN/5488/2026-STM-1

☐	Määräys
☒	Ohje
☐	Suositus

Säännökset, joihin ohjeiden antaminen perustuu
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) Terveydenhuoltolaki (1326/2010) Sairausvakuutuslaki (1224/2004) Valtioneuvoston ohjesääntö 22 § (262/2003) Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) Lääkelaki (395/1987)
Kohderyhmät
Hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä
Voimassaoloaika
16.4.2026 - toistaiseksi

Ohjausasiakirja – Lääkehoitojen järjestämis- ja kustannusvastuusta tietyissä tilanteissa

Tämä ohjausasiakirja korvaa 13.4.2026 annetun ohjausasiakirjan.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää toimijoiden huomiota voimassa olevan lainsäädännön noudattamiseen ja ohjaa hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää toimintakäytäntöihin, joilla lääkehoidon järjestämis- ja kustannusvastuut toteutuvat asianmukaisesti ja joilla vältetään myös lääke- ja lääkitysturvallisuuden riskit sekä muut haitalliset seuraukset.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 68 §:n 1 momentin mukaan laitoshoidon aikana potilaalle annettavat lääkkeet kuuluvat hoitoa antavan yksikön vastuulle. Terveyskeskuksen, sairaalan tai muun toimintayksikön avovastaanotolla annettavat lääkkeet kuuluvat toimintayksikön vastuulle silloin, kun lääkkeen antaa lääkäri tai hammaslääkäri taikka muu terveydenhuollon ammattihenkilö lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin lääkkeen antaminen tapahtuu lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa. Tällaista asetusta ei ole annettu.

Sosiaali- ja terveysministeriön tietoon on tullut tapauksia, joissa useilla hyvinvointialueilla terveydenhuollon avohoidon palveluyksiköstä on ohjattu potilaita hankkimaan sairauden hoidossa tarvittava lääke avoapteekista ja tuomaan se mukanaan sairaalaan tai terveyskeskukseen polikliinisesti annosteltavaksi. Kyse on ollut valmisteista, joita potilas ei voi annostella itse kotona, vaan joiden antaminen edellyttää, että terveydenhuollon ammattihenkilö saattaa lääkkeen tarvittaessa käyttökuntoon ja annostelee sen potilaalle ja seuraa hoidon toteutumista. Näissä tapauksissa lääkkeen kustannuksen tulee sisältyä terveydenhuollon asiakasmaksuun osana hoitoa.

Potilaiden oikeuksien toteutuminen edellyttää, että lääkettä tarvitseva potilas ei joudu vastoin voimassa olevia säännöksiä itse maksamaan lääkkeestä, joka kuuluu hoitopaikan kustannusvastuulle. Voimassa olevien säännösten mukaan potilaan ei tarvitse julkisessa terveydenhuollossa itse hankkia tarvitsemaansa lääkettä, joka kuuluu hyvinvointialueen terveydenhuollon palveluyksikön järjestämis- ja kustannusvastuulle. Lisäksi käytäntöjen vaihtelu eri hyvinvointialueilla asettaa potilaat eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella.

Toiminta, jossa hyvinvointialueilla terveydenhuollon palveluyksikön avovastaanotolla potilaita edellytetään hankkimaan sairauden hoidossa tarvittava lääke avoapteekista ja tuomaan se mukanaan sairaalaan tai terveyskeskukseen terveydenhuollon toimintayksikössä annettavaa lääkehoitoa varten, ei ole edellä kuvatuissa tapauksissa voimassa olevien säännösten mukaista toimintaa ja sisältää lisäksi lukuisia merkittäviä riskejä.

Terveydenhuollon palveluyksikkö vastaa kaikista lääkkeistä, joita se varastoi, saattaa käyttövalmiiksi tai annostelee potilaalle. Terveydenhuollon palveluyksiköissä lääkkeitä saa käsitellä vain asianmukaisesti koulutettu henkilöstö, ja vastuu lääkkeiden asianmukaisesta käytöstä kuuluu terveydenhuollon palveluyksikön johdolle. Lääkkeen käyttökelpoisuus ja turvallisuus on varmistettava ennen käyttöä. Laitoshoidon aikana annettavat lääkkeet kuuluvat hoitoa antavan terveydenhuollon palveluyksikön vastuulle; sama koskee lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa annettavia lääkkeitä. Jos lääke on tuotu terveydenhuollon palveluyksikön ulkopuolelta (esimerkiksi potilaan itse hankkimana avoapteekista), annostelusta vastaava terveydenhuollon palveluyksikkö ei voi varmistaa lääkkeen asianmukaista kuljetusta, säilytystä tai käsittelyä eikä siten ottaa vastuuta sen laadusta, säilyvyydestä tai mahdollisista virheistä. Tämän vuoksi potilaan itse hankkiman lääkkeen käyttäminen terveydenhuollon palveluyksikössä ei ole voimassa olevien säännösten mukaista eikä siten mahdollista.

Terveydenhuollon palveluyksikössä voi ilmetä tilanteita, joissa potilaan tuomaa lääkettä ei voida antaa suunnitellusti. Tällöin potilas ei saa lääkkeestä tavoiteltua hyötyä, asiassa aiheutuu ylimääräisiä lääkekustannuksia ja lääkejätteen riski kasvaa. Esimerkiksi syövä lääkehoitojen toteuttaminen riippuu usein potilaan senhetkisestä voinnista, veriarvoista tai muusta juuri ennen lääkkeen antoa arvioitavasta seikasta. Päätös lääkkeen antamatta jättämisestä voidaan tehdä vasta terveydenhuollon palveluyksikössä. Jos kylmäsäilytettävä lääke on ehtinyt lämmetä tai lääke on ehditty käsitellä antovalmiiksi, sitä ei voida säilyttää seuraavaan antokertaan. Läkettä ei voida myöskään antaa toiselle potilaalle, koska potilaan mukanaan tuoma lääke on tarkoitettu kyseisen potilaan käyttöön, eikä lääkettä voida palauttaa myöskään lääkkeen toimittaneeseen apteekkiin.

Sairausvakuutuksesta korvattavat lääkkeet

Lääkekorvaukset ovat osa lakisääteistä sairausvakuutusta. Sairausvakuutuksesta korvataan potilaalle tarpeellisesta sairauden hoidosta aiheutuneita lääkekustannuksia. Korvauksen saaminen edellyttää lääkemääräystä. Lisäksi lääkkeen korvaaminen edellyttää, että lääkkeiden hintalautakunta on vahvistanut lääkkeelle korvattavuuden ja korvausperusteeksi hyväksyttävän kohtuullisen tukkuhinnan. Avohoidossa käytettävät lääkkeet toimitetaan avoapteekeista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 3 §:n 4 kohdan mukaan kyseisen lain nojalla ei korvata hyvinvointialueen järjestämän sairaanhoidon yhteydessä avovastaanotolla annetusta lääkehoidosta aiheutuneita kustannuksia. Vaikka lääkkeiden hintalautakunta olisi vahvistanut lääkkeelle korvattavuuden, tämä ei tarkoita sitä, että lääke ei kuuluisi hyvinvointialueiden rahoitusvastuulle esimerkiksi tässä ohjaukskirjeessä kuvatuissa tilanteissa.

Viimeaikaisten havaintojen mukaan lääkeyritykset hakevat lääkkeiden hintalautakunnalta korvattavuutta enenevässä määrin lääkkeille, jotka hyvinvointialueen järjestämän sairaanhoidon yhteydessä kuuluvat hyvinvointialueen rahoitusvastuulle.

Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on toimeenpanna lääkkeiden hintalautakunnan päätökset lääkkeiden korvattavuudesta. Kansaneläkelaitos päättää korvausoikeuksien myöntöperusteista ja tarvittavista selvityksistä. Tietyissä tilanteissa Kansaneläkelaitos edellyttää selvitystä hoidon toteutuksesta ja järjestämisestä vastaavasta tahosta. Kansaneläkelaitos voi näissä tilanteissa evätä korvausoikeuden myöntämisen, jos lääkehoito annetaan hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin tai HUS-yhtymän järjestämän sairaanhoidon yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että lääkehoitojen järjestämistä ja kustannusvastuuta koskevien käytäntöjen tulee perustua voimassa olevaan lainsäädäntöön sekä potilasturvallisuuden ja potilaiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteisiin. Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän tulee varmistaa, että niiden järjestämässä sairaanhoidossa lääkkeiden hankinta, kustannusvastuu ja lääkehoitojen toteuttaminen ovat keskenään johdonmukaisia ja lainsäädännön mukaisia.

Lisätiedot

Lääkintöneuvos Vesa Jormanainen, etunimi.sukunimi@gov.fi

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Lääkintöneuvos

Vesa Jormanainen

Liitteet

Jakelu Hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä

Tiedoksi STM; osastot
Lääkkeiden hintalautakunta
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Lupa- ja valvontavirasto
Kansaneläkelaitos

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

VN/5488/2026-STM-5

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: